

Јелена Мијатовић

Народна библиотека Ужице

biblio981@gmail.com

ЗЕЛЕНА БИБЛИОТЕКА – БИБЛИОТЕКА СЕМЕНА

Приказ књиге: Даниела Скоковић, Младен Мајсторовић. *Зелена библиотека*. Пожега: Народна библиотека Пожега, 2022, 138 стр.

Штетни утицаји људских активности на животну средину узимају свој данак. Планета Земља се давно суочила са разним еколошким проблемима, који се из године у годину умножавају и све више забрињавају светске стручњаке. Сви смо сведоци загађености нашег окружења, почевши од ваздуха, воде, земљишта, преко исцрпљивања ресурса и нестајања појединих угрожених врста, па до глобалног загревања и климатских катастрофа. Како су се штетни утицаји уочавали у окружењима, тако је почела да се развија и свест човека о заштити природне средине. Средином 19. века, у доба индустријске револуције, настају први „зелени” покрети. Они су били директни, организовани у виду протеста, а улога им је била да скрену пажњу државе и у најбољем случају да зауставе акције које су имале штетан утицај.

Приступ овом проблему данас је свеобухватнији и темељнији. Стратегије су се знатно промениле и оне сада укључују пре свега образовање јавности, медијске кампање, одрживи развој, јавна еколошка заговарања, која би за резултат требало да имају еколошко описмењавање и освешћивање људи. Када се помене образовање, у било којој области, не можемо а да не укључимо и библиотеке у тај процес. Народна библиотека Пожега са својим Дечјим одељењем је, одавно, препознала потребу да се свест заједнице мора окренути у „зеленом” правцу. Као резултат дугогодишњег рада у области екологије родио се стручни семинар „Зелене библиотеке” Народне библиотеке Пожега, који је 2022. године акредитовала Народна библиотека Србије. Аутори су издали приручник *Зелена библиотека – Библиотека семена*, како би олакшали праћење семинара и упутили нас у основну терминологију, а затим и низ активности и циљеве који се односе на еколошко образовање. Кроз приручник о зеленим библиотекама прожима се велика жеља аутора

да подстакне и друге библиотеке да крену у формирање својих Зелених библиотека. Циљ је да се креира мрежа и унапреди сарадња библиотека у овој области а самим тим библиотечка делатност ће добити своје ново „зелено” рухо.

У првом делу приручника аутори су навели да се појам „зелене библиотеке” мора двојачко тумачити: као одржива зграда која у најмањој могућој мери штетно утиче на околину, и као установа која кроз своје услуге и активности понајвише доприноси еколошком образовању корисника. С обзиром на то да постоје само препоруке за зелену градњу, али не и званични стандарди, библиотеке би требало да буду иницијатори неких мањих зелених пројеката који би били доступни, изводљиви и занимљиви корисницима свих узрасних доби. Треба напоменути да су прво Америчко удружење библиотекара, а потом и ИФЛА (Међународна федерација библиотечких удружења и институција) били зачетници „Зеленог покрета у библиотекама”. ИФЛА је 2008. године оформила Специјалну радну групу за заштиту животне средине, која је касније добила статус самосталне секције. Уједињене нације су, 2015. године, усвојиле Агенду 2030, која представља 17 циљева одрживог развоја које је неопходно испунити да бисмо остварили одрживи развој, а то је развој који испуњава потребе популације у овом тренутку али и који осигурава да ћемо очувати животне услове и за следеће генерације. Да би помогла у спровођењу Циљева одрживог развоја, ИФЛА је расписала конкурс за пројекте којима библиотеке могу значајно да унапреде спровођење Агенде 2030 и конкурс за награду „Зелена библиотека”. Информације о конкурсима, критеријумима за пријаву и неким награђеним зеленим библиотекама, могу се наћи у приручнику.

Други део приручника односи се на све реализоване активности Библиотеке које су, прво, самостално организовали, а касније су се укључивали у званичне регионалне пројекте посвећене Циљевима одрживог развоја. Народна библиотека Пожега је прва у Србији спровела у дело идеју о оснивању Зелене библиотеке. Њихов први корак био је да направе мали зелени фонд, који садржи стручну литературу и информације из области екологије, пољопривреде и одрживог развоја. Библиотека семена је изузетна креација, по угледу на светске библиотеке, где се промовише основна улога библиотеке да чува и даје на коришћење више пута

исту грађу па је самим тим одржива. Овде се даје на коришћење семе биљке које корисник након узгоја враћа у библиотеку на даљу размену. Занимљиво је да су искористили стари дрвени каталожки ормар за чување семена, а на ормару су направили малу зелену башту.

Свој Међународни фестивал сликовница „Чигра” искористили су за промоцију Циљева одрживог развоја тако што су организовали изложбе на којима су се износили предлози како да се примене Циљеви у школама (од предшколског узраста до средње школе). Стаза здравља и знања „Читај и шетај” је битан сегмент Зелене библиотеке. На отвореном простору око цркве постављени су сталци који садрже делове сликовнице. Деца, а и сви заинтересовани, шетају од сталка до сталка да би прочитали целу сликовницу. Важно је поменути и Читалачки клуб посвећен Циљевима одрживог развоја, први такав у Србији. Похвално је рећи да он окупља младе око литературе која се тиче Циљева. Осим тога, праве се дебате, сликовнице и преводи на стране језике. Медијски је пропраћено оснивање Клуба, а објављено је и на сајту УН.

Описане су многобројне радионице које су спроведене на Дечјем одељењу протеклих година. То су биле тематске радионице и обухватале су: рециклажу, упознавање деце са растом и развојем биљке од семена до плода, гајењем микробиља и његовом употребом у здравој исхрани, затим и едукативне радионице о алергенима у виду коровских биљака, о врстама земљишта која постоје, као и експерименталне радионице. Приручник обилује илустрацијама и сликама. Уз сваку радионицу приложен је и QR код, чијим читавањем добијамо линк који нас води до видео приказа радионица. Последњи део приручника садржи прилоге сарадника са којима је Народна библиотека Пожега делила идеје и искуства. Прилози обухватају стручне радове, пројектне наставе, приказе радионица инспирисаних зеленом библиотеком, упитницима и сл. Као што и сами аутори наглашавају, веома је битна сарадња библиотеке са образовним институцијама, локалном заједницом и стручним службама.

Потребно је било много ангажованости и труда да се покрене овакав један пројекат, а да не говорим о потребној количини иновативности, креативности и стрпљења да би опстао и даље. Образовање деце од најмањег узраста врло је важно, јер као мали

стичу еколошка знања која ће се развијати са годинама. Још битније је да то знање не буде пасивно, већ да га користе сврсисходно, активно, у циљу заштите животне средине. Са друге стране, одрасли су такође носиоци велике одговорности која се тиче очувања природних ресурса. Библиотека је управо то место где би корисници свих старосних доби могли добити информације и подршку како могу да помогну својој околини и како да је у највећој могућој мери сачувају.

Не каже се без разлога да ако желимо нешто да променимо из корена, прво морамо да пођемо од себе. Свакоме ко прочита овај приручник јавиће се потреба да нешто предузме, а у њему ће наћи смернице одакле да почне. Аутори су несебично поделили изворе до којих су дошли, идеје и планове које имају. Свака библиотека је углавном имала радионице тог типа, они су отишли мало даље и позивају нас да их пратимо и удружимо се у том зеленилу без кога живота нема.